

Durmuş Hocaoğlu

İslâm ve Müslümanlık(lar)

Yeniçağ, “Analiz”., 07 Eylül 2008, Pazar., s.07
“Analiz” Sıra No: 686; 2008-077; Eylül-03

YENİÇAĞ

İslâm ve Müslümanlık çok kereler aynı anlamda kullanılmaktadır; “İslâm Milletleri” gibi, “İslâm Dünyası” gibi, “Türk İslâmı” vb. gibi. Halbuki bu iki terim farklıdır, farklılaştırılmalıdır.

Niçin?

Önce, bilgilerimizi bir tâzeleyelim.

“İslâm” kelimesi etimolojik olarak “kurtuluşa ermek, boyun eğmek, teslim olmak, güven içinde olmak” mânâlarına gelen “silm” (s-l-m) kökünden gelir - *selâm* ve *selâmet* de aynı kökten gelir - ki, ıstılahî olarak “Allah’a teslim olmak” demektir ve bu teslimiyeti anlamlandıran da îmandır: Tam ve katıksız bir inanç ile, ile kesin ve zarûfî (*apodiktik*) doğruluğu hakkında en küçük bir şüphelik dahi olmayan tam bir inanma ile. “Îmân” da ıstikakî olarak “güvenmek, îtimad etmek, korkusuz bulunmak” anlamındaki “emn” (e-m-n) kökünden türemiş olup, luğavî olarak “tam bir güvenç ile tasdik etmek” anlamındadır; îmân ettiğimiz şey doğruluğu hakkında tam bir güven duyduğumuz, sıhhatine şeksiz-şüphesiz bel bağladığımız şeydir – *emniyet* de buradan gelir; İngilizce’de “îmân” mânâsındaki “creed” de Latince yine aynı şekilde, “emniyet etmek, îtimad etmek, güvenmek” anlamındaki “credo”dan gelir; “credit” (kredi) dahi aynı kökten gelir; *güvenilir olan* demektir; bir kişinin kredisinin onun güvenilirliği demek olması gibi-. Buna göre, tam ve nokansız bir kalbî itminan ile bir şeye inanmış olan kişi o şeye – o şeyin *din* olması da gerekmez en umûmî kontekstte - îmân etmiştir ve bu noksansız inanışta bir belge, bir isbat materyali olması da gerekmez, ve çok kereler bu zâten imkânsızdır – matematiğin aksiyomları gibi. Îmân, kalb gözü ile - hadsî (*intüitif*) olarak – görülen, doğrudan, vâsitasız kavranan bir bilgidir ve umûmiyetle diğer bilgilerden türetilmez, bil’akis, diğer bilgilerin kendisinden türetildiği en temel bilgidir; isbat materyali, yâni vâsita, ancak îmânı kabûl edecek merkezde değil de îmâna giden yolda bir tıkanıklık var ise bir fonksiyon icrâ edebilir; aksi hâlde hiçbir fayda vermez; tıpkı, görme merkezi tahrip olmamış bir gözdeki görmeyi engelleyen kataraktın ameliyatla ortadan kaldırılması ile görme filinin gerçekleşmesine yardımcı olunması, buna mukabil, görme merkezi tahrip olmuş bir göze ise hiçbir ameliyenin fayda vermemesi gibi.

Allah’a teslim olmak, ıstılahî olarak, O’nun varlığına, birliğine, tekilliğine, mutlaklığına ve vahyen indirdiklerine katıksız olarak, tam bir güven içinde inanmak, tasdik etmek demektir ki böylesi bir kişiye “Allah’a teslim olmuş” mânâsına “mü’min” yâni “müslîm” (müslüman) denir; sûtetâ inanmış gibi görünen, dil ile – *verbal ekspresyon* ile - ifâde eden, ancak, içten inanmayan kişiler için de Kur’ân’da [Hucurât: XLIX/14] yine *teslîm olmak* kökü, fakat luğavî mânâda kullanılmıştır. Kalben tasdik

etmeyen fakat kendilerini îmân etmiş kişiler olarak tanıtan bir grup bedevî – yâni *a'rabî* – için, “A’rabîler îmân ettik dediler; de ki: Siz îmân etmediniz, lâkin, “teslîm olduk” (yâni “korkumuzdan teslîm olduk”) deyiniz. Henüz îmân kalblerinize girmemiştir.” [Qâlete’l-a’râbu amennâ. *Qul-lem tu’minû velâkin qûlû eslemnâ we-lemmâ yudhilu’l-îmânu fî qulûbikûm*].

Adı kendi kitabında verilmiş olan **İslâm** budur – ‘Hristiyanlık’ adının Hristiyan olmayanlarca ve onları aşağılamak için verilmiş olup, sonra zamanla benimsenmiş olduğuna dikkat edelim - ve O’na böyle girilir; lâkin, nasıl ki gökteki bir güneşe mukabil altı milyar insanın zihninde altı milyar güneş var ve bunlar da az ya da çok farklı ise, bir tek İslâm’a mukabil, farklı İslâm anlayış, kavrayış, idrâk, iz’an, ferâset, tarihî arkaplan, tarihî gelişim süreci, töre, an’ane, coğrafya vesâire gibi binbir türlü faktörler dolayısıyla beynelavâm, beynelakvâm ve beynelmilel az ya da çok, farklı İslâmlar oluşacaktır ve oluşmuştur da nitekim; işte, “**Müslümanlık**” bunu ifâde eder. Platon’un idealarının Âlem-i Emsâl’de el dokunulamazlıkları içinde ebediyyen durması gibi, İslâm da dokunulamazlığı içinde eşyâ-üstü olarak öylece ebediyyen, dokunulamaz, tahrip edilemez bir şekilde durur ve nasıl ki ideaların Arz’daki kopyaları nesnelere oluşturur ise **İslâm**’ın muhtelif kopyaları da **müslümanlıkları** oluşturur; İslâm tek (*single*), biricik (*unique*) ve tekildir (*singular*), müslümanlık ise çoktur (*multi*) ve çoğul (*plural*); bunun içindir ki “Türk İslâmı” diye birşey olmaz ama, “Türk Müslümanlığı” olur ve vardır da ve yine bunu içindir ki İslâm’da hatâ, kusur, zaaf, noksanlık olmaz amma – “olur” diyenin bu dinde durması saçmalaktır -, müslümanlık(lar)da ve müslümanlarda olur; hele şimdiki müslümanlık(lar) ve hele hele bilhassa şimdiki müslümanlarda!

Handiyse doğru olan hiçbir tarafı yok.

Ve bu da benim kalbimi soğutuyor, muhabbetimin ateşini söndürüyor.

